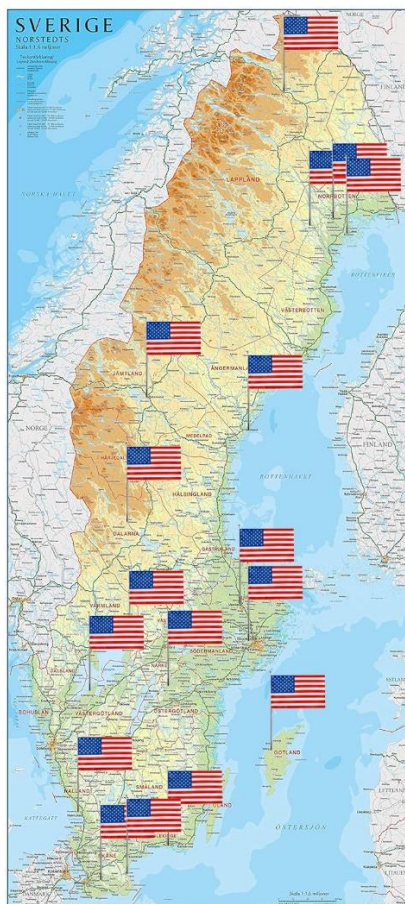

Militärt samarbetsavtal mellan Sverige och USA

Defense Cooperation Agreement

Faktahäfte

Ingela Mårtensson

Caroline Runesdotter

Tomas Magnusson

10 mars 2024

Utgiven av

KAMPANJEN FÖR..
FOLKOMRÖSTNING
OM DCA-AVTALET MED USA

Innehåll

1. USA:s militära styrkor i Europa	sidan 3
2. Amerikanska baser i Norden	sidan 3
• Norge	
• Sverige	
• Finland	
• Danmark	
3. Militära baser – definition	sidan 4
4. Kärnvapen	sidan 5
• Natos kärnvapenstrategi	
• Undantag	
• FN:s konvention om förbud mot kärnvapen	
5. Varför satsar USA militärt i Norden?	sidan 5
• Ryssland	
• Östersjöregionen	
• Arktis	
6. Regeringens förslag till beslut	sidan 6
• motiv	
• innehåll	
• kärnvapen	
7. Lämna synpunkter till regeringen	sidan 8
8. Avtalets genomförande i Sverige	sidan 8
• Proposition	
• Riksdagen	
9. Folkomröstning	sidan 8
10. Sammanfattande kommentar	sidan 9
11. Bilagor	
Utdrag ur DCA-avtalet	sidan 11
Överenskomna anläggningar och områden i Norden	sidan 14
Upprop för folkomröstning	sidan 16

1. USA:s militära styrkor i Europa

Ända sedan andra världskrigets slut har USA haft militär personal stationerad i Europa framför allt i Tyskland och Italien, de stater som förlorade kriget. Under 1950-talet fanns över 400 000 amerikanska soldater i Europa. Efter det kalla krigets slut och Sovjetunionens sammanbrott minskades antalet till cirka 63 000.

De största militära installationerna i Europa finns i Tyskland med cirka 34 000 soldater och i Italien med cirka 12 000. På baserna runt Ryssland finns uppemot 10 000 soldater varav 5 500 i Polen. Förutom militära baser finns amerikanskt krigsmaterial som t ex kärnvapen utplacerade i Europa. Dessutom finns permanent stationerad personal som kan rotera och spridas till olika områden vid behov – sammanlagt 7 000 man.

USA har ingått Defense Cooperation Agreement (DCA) med bl a Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien, Slovakien, Tjeckien och Ungern och numera även med de nordiska länderna.

2. Amerikanska baser i Norden

Efter andra världskriget installerades Thule Air Base på Grönland med tiotusen anställda. 1965 började delar av verksamheten avvecklas och i januari 2005 var den nere i 235 personer. Sedan i april 2023 kallas den för Pituffik Space Base. 1968 störtade ett amerikanskt bombplan utrustat med fyra vätebomber strax väster om Thulebasen. Vätebomberna exploderade aldrig men stora områden kontaminerades av radioaktivitet och endast tre av bomberna återfanns.

Samtidigt med Thulebasen installerade USA en bas i Keflavik på Island. Under det kalla kriget var flygbasen en av Natos viktigaste utposter mot Sovjetunionen. Den verkade mellan åren 1951 – 2006. Sedan några år tillbaka satsar USA och Island åter på det militära i Keflavik. Det handlar om att bygga upp en infrastruktur som gör det möjligt att vid behov snabbt ta basen i bruk.

Norge skrev under DCA-avtalet med USA redan 2021 och det började gälla först efter Stortingets ratificering 2023. Det ger USA närmast oinskränkt suveränitet över fyra baser på norskt territorium; tre flygbaser och en örlogsbas. Nu (2024) har Norge gått med på ytterligare åtta baser, vilket sker i enlighet med en paragraf i det norska avtalet om möjlighet till fler baser. Samma möjlighet till utökning av avtalet finns också i § 30 i det svenska avtalet – utökning av antalet områden som omfattas kan ske i efterhand, och genom en förenklad beslutsprocess.

I januari 2023 inledde den svenska regeringen förhandlingar med USA om försvarsavtalet DCA. Den 5 december undertecknades det av ländernas försvarsministrar. Det innebär att USA kan få tillgång till 17 militära anläggningar och övningsområden i hela Sverige från Revinge i söder till Kiruna i norr. Dessutom kan USA förvara krigsmaterial i landet. Det finns inga förbehåll vad gäller kärnvapen. Avtalet gäller i 10 år till att börja med. Därefter fortsätter det att gälla såvida ingen part säger upp avtalet. Detsamma gäller alla de nordiska länderna.

Finlands regering undertecknade ett liknande avtal med USA den 14 december 2023. Här anges 15 militärbaser och övningsområden. De utpekade orterna är spridda i hela landet från den nordligaste flygplatsen Ivalo, som ligger innanför polcirkeln, till Karelska brigaden i öst och Upinniemis flottbas i söder. Den senare är en av de största militära anläggningarna i Finland.

Den danska regeringen meddelade den 19 december 2023 att den ingått försvarsavtalet DCA med USA. Amerikansk militär kommer att kunna stationeras permanent på tre flygbaser på Jylland. Århus och Esbjerg är redan utsedda till transithamnar. Det betyder att de kan ta emot militärt materiel och soldater från USA som sedan ska vidare bland annat till Östersjöregionen-

När alla de nordiska länderna ingått DCA -avtalet med USA innebär det att amerikanska stridskrafter får tillgång till våra territorier såväl i fredstid som i krig. Det medför risk att USA använder baser i t ex norra Finland för att konfrontera Ryssland, som har sina strategiska kärnvapenbaser på Kolahalvön. Avståndet mellan den nordligaste finska anläggningen Ivalo och Murmansk är bara 20 mil. Över huvud taget kommer det att leda till ökade politiska spänningar i vårt närområde.

Att USA väljer att teckna bilaterala försvarsavtal i stället för att gå via Nato ger USA fria händer att agera utan att bindas av konsensus bland Natos medlemsländer.

3. Militära baser

Det är inte helt klart vilka amerikanska militära installationer utomlands som definieras som baser, då det varierar från land till land beroende på gällande säkerhetspolitik. I Norge finns en gammal policy om att inte acceptera kärnvapen och utländska baser på norskt territorium. Därför talar man om "gemensamt område" istället för baser. Enligt avtalet mellan USA och Norge ska alla beslut fattas gemensamt, men kan man inte enas, gäller vad USA beslutar.

I avtalet mellan Sverige och USA talas inte heller om baser utan om USA:s "tillgång till överenskomna anläggningar och övningsområden" i Sverige.

Enligt Nato-Russia founding act (1997) har Nato förbundit sig att inte permanent stationera förband i tidigare Warszawapaktsländer. Därför talas istället om "persistent presence".

I Nederländerna talar man om "co-base", vilket innebär att amerikanerna driver basen men de måste följa nederländska lagar och regler.

I praktiken innebär det för amerikanska baser oavsett vad man kallar dem att det är USA som för befälet över området och personalen. Befälhavaren är ytterst ansvarig inför USA:s försvarsminister. Amerikansk lag gäller för militär och civil personal, deras anhöriga och leverantörer. Nederländerna verkar vara ett undantag.

4. Kärnvapen

I Natos kärnvapenstrategi ingår två huvudelement; avskräckning och ”nuclear sharing”. Innehavet av kärnvapen ska avskräcka andra länder för att anfälla. I det andra fallet avses att ha kärnvapen utplacerade i Europa. Förutom kärnvapenstaternas arsenaler så finns amerikanska kärnvapen i Turkiet (50), Italien (40), Belgien (10-15), Nederländerna (10-15) och i Tyskland (10-15). De administreras av USA, som har beslutanderätt.

Danmark och Norge har förbehåll när det gäller kärnvapen i fredstid. Litauen och Spanien har förbud mot kärnvapen i både fredstid och krigstid i sina länder. Finland har en lag som förbjuder kärnvapen på finskt territorium, däremot finns ingen skrivning om kärnvapen i DCA-avtalet.

De amerikanska kärnvapen som idag finns i Europa regleras av bilaterala avtal mellan USA och det berörda landet. Dessa avtal är hemligstämplade och placeringen av dem föregicks inte av en demokratisk process eller av demokratiska beslut. Varken ländernas medborgare eller deras parlament var med och beslutade eller informerades om att kärnvapen skulle placeras i dessa länder från första början och har inte heller varit en del av beslutet att uppdatera dessa.

Inom snar framtid ska USA placera ut de nya och uppdaterade kärnvapnen i Europa. De nya bomberna har 20 gånger så stor destruktiv kraft som Hiroshimabomben.

Nato tar avstånd från FN:s konvention om förbud mot kärnvapen som man anser ”aldrig kommer att leda till praktisk nedrustning och inte heller påverka internationell rätt.” Ett märkligt påstående eftersom internationell rätt formas av de beslut som fattas genom FN-resolutioner. Men det innebär att inga Nato-länder har undertecknat konventionen.

I den svenska Natoansökan meddelades att ”Sverige accepterar Natos inställning till säkerhet och försvar, vilket inkluderar den avgörande roll som kärnvapen spelar, och har för avsikt att delta fullt ut i planeringsprocessen för Natos militära struktur och kollektiva försvar.”

Varken i Nato-avtalet eller DCA-avtalet som Sverige skrivit under nämns kärnvapen. Politiker hävdar att det finns skrivelser om kärnvapen i Natopropositionen, och i DCA-remissen. Men remisstextens skrivning om kärnvapen berör inte något förbehåll mot kärnvapen. Dessutom är det enbart det som står i avtalet som kommer gälla för samspelet mellan Sverige och USA.

5. Varför satsar USA militärt i Norden?

Amerikansk militär närvaro i Europa handlar om så mycket mer än att skydda vår kontinent. Det handlar också om USA:s möjligheter att agera i sina egna intressen inte minst i Arktis. Det handlar om ekonomiska värden och att kvarstå som den enda stormakten. Utan tillgången till europeiska och särskilt tyska baser skulle USA ha svårare att agera internationellt.

Under senare tid har konfrontationen mellan Nato och Ryssland eskalerat. Därmed har de nordiska länderna och Östersjöregionen hamnat i fokus. Spänningarna i Norra Europa har ökat betänkligt. På senare tid har Arktis utvecklats till ett potentiellt konfliktområde genom att isen smälter p g a klimatförändringen och därmed blivit ett attraktivt område med tillgång till olja och andra

mineraler. Kina är också intresserat av Arktis, då nya handelsvägar kan bli aktuella. Även fisket spelar viss roll.

Regeringen konstaterar i DCA-avtalet att ”amerikanska styrkors närvaro bidrar till att stärka Sveriges och regionens säkerhet och stabilitet”. Enligt många kritiker kan det snarare bidra till att vi riskerar att bli utnyttjade i en kamp mellan stormakter och själva dras in i krig. USA som befinner sig på behörigt avstånd från fortsatta eller framtida krig på europeisk mark får här möjlighet att ha såväl trupp som krigsmateriel utplacerat närmare tänkta konfliktområden. Förutom att avtalet ger tillgång till svensk infrastruktur tillkommer de planerade anpassningarna när hamnar, järnvägar och vägar byggs ut till tung trafik och transporter tvärs igenom landet. Sverige och övriga nordiska länder kan då betraktas som uppmarschområden, transitländer, för att snabbt kunna förflytta trupp och krigsmaterial till ett konfliktområde.

Ryssland kritiserar det nya försvarsavtalet mellan Finland och USA och säger att det leder till ökade spänningar mellan länderna. Natos infrastruktur vid rysk-finska gränsen ses som ett hot enligt Kreml. I detta sammanhang spelar Sverige en roll. ”Sverige blir oerhört viktigt” klagar Gunilla Herolf (SR 240225): ”Om ett land i norra Europa skulle angripa t.ex. Finland eller Baltikum då kommer den stora hjälpen, dvs hjälpen från USA, att passera över svenskt territorium”.

6. Regeringens förslag till beslut

Regeringskansliet har sammanställt en skrivelse på 391 sidor om ”Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater” (Ds 2024:2), som skickats ut för synpunkter till 111 remissinstanser - framför allt myndigheter, regioner och kommuner. Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen är den enda fredsorganisationen men även Amnesty, Röda Korset, Raoul Wallenberginstitutet och Naturskyddsföreningen finns med som remissinstanser. Svaren ska vara inkomna senast den 25 mars.

Här redovisas korta utdrag ur skrivelsen:

Regeringen motiverar avtalet med att ”Sverige har ett nära samarbete med USA inom det säkerhets- och försvarspolitiska området, vilket kommer fördjupas ytterligare med DCA-avtalet. Avtalet reglerar de närmare förutsättningarna för amerikansk militär närvaro i Sverige och förbättrar därmed förutsättningarna för amerikanskt stöd till Sverige och blir en viktig grund för försvaret i norra Europa. Avtalet är tröskelhöjande och stabiliserande. Det stärker säkerheten även för USA och för våra nordiska och baltiska grannländer.”

”DCA-avtalet innehåller bestämmelser om den rättsliga statusen för den amerikanska styrkan, dess personal, anhängare och leverantörer. Därutöver regleras frågor som rätt till tillträde till svenskt territorium, rätt att få använda vissa av Försvarsmaktens anläggningar och områden och rätt att bedriva viss verksamhet till stöd för den egna styrkan och dess personal.”

”Det är en allmänt erkänd princip att militära styrkor som verkar utomlands behåller sin befälstruktur, sin rätt att upprätthålla ordningen inom styrkorna och sin rätt att lagföra personalen för brott som begås i ett annat land.”

Listan på ”anläggningar och områden som Försvarsmakten disponerar och som amerikanska styrkor ges rätt att nyttja gemensamt med Försvarsmakten, förutom när det gäller särskilda delar av anläggningar eller områden som kan avgränsas till att enbart vara för amerikanskt användande.”

”Amerikanska luftfartyg, fartyg och fordon ges rätt att anlända, lämna och röra sig fritt i Sverige. Sådana luftfartyg, fartyg och fordon får inte bordas eller kontrolleras utan samtycke från USA.” USA har som policy att varken förneka eller bekräfta om det finns kärnvapen ombord.

Avtalet innebär att 34 lagar och förordningar måste ändras genom beslut i riksdagen. Det gäller t ex olika skatteregler men också krigsmateriel, brandfarliga och explosiva varor. Här föreslås att ”En utländsk myndighet som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering undantas från följande bestämmelser i lagen om brandfarliga och explosiva varor om krav på anmälan, tillstånd, och lämplighetsprövning.”

I den inledande presentationen av avtalet står att ”Ett ingående av DCA-avtalet förändrar inte den ståndpunkt som har kommit till uttryck inom ramen för Sveriges Natoansökan att det inte finns skäl att ha kärnvapen och permanenta baser på svenskt territorium i fredstid.” I Nato-ansökan finns däremot inga förbehåll vad gäller kärnvapen eller permanenta baser.

Regeringen konstaterar att DCA-avtalet förbättrar ”Sveriges förutsättningar att effektivt kunna ta emot amerikanska styrkor under kris eller väpnad konflikt i Sverige eller i närområdet. Avtalet underlättar också för Sverige att i fredstid utgöra värdland för andra ömsesidigt överenskomna militära aktiviteter, t.ex. internationella övningar eller förhandslagring av materiel.” Det innebär således förmodligen ännu fler militära övningar.

DCA-avtalet ska vidare ”skapa än bättre förutsättningar för ett gemensamt försvar av våra nordiska och baltiska grannländer och Natos försvarsplaner. Avtalet höjer tröskeln för militära konflikter och ger därmed en konfliktavhållande effekt i norra Europa. Avtalet blir ett av Sveriges bidrag till euroatlantisk säkerhet.”

”Genom att tillgodose försvarsbehov i olika delar av riket och i olika strategiska riktningar blir DCA-avtalet en hörnsten för det gemensamma försvaret i norra Europa.”

Vad gäller de ekonomiska konsekvenserna av avtalet så fastslås att ”De ökade kostnader som kan komma att uppstå hos enskilda myndigheter förväntas inte bli större än att det kan finansieras inom befintliga ekonomiska ramar.”

7. Lämna synpunkter till regeringen och kontakta politiker!

Vem som helst – individer eller organisationer – kan lämna synpunkter på regeringens PM om ”Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater” (Ds 2024:2) Enligt följebrevet till remissinstanserna ska det ske på följande sätt:

”Synpunkter ska ha kommit in till Försvarsdepartementet senast den 25 mars 2024. Svar bör lämnas per e-post till fo.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till christina.siwring@regeringskansliet.se.

Ange diarienummer Fö2024/00152 och eget namn/organisationsnamn i ämnesraden på e-postmeddelandet. Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Eget namn/organisationsnamn ska anges i namnet på respektive dokument.”

Tänk också på möjligheten att kontakta politiker, både lokalt, i kommunen, och områdets riksdagspolitiker. Även om inte alla är villiga att diskutera sina ställningstaganden kan det ändå leda till att de sätter sig in i vad avtalet innebär och förhoppningsvis i vissa fall problematiserar partiets ståndpunkt.

Kontakta lokala politiker

Kontakta riksdagsledamöter från alla partier i din region och fråga hur de ställer sig till DCA-avtalet. Kommer de att rösta ja när förslaget tas upp i riksdagen. Det bästa är att ordna enskilda möten och få till ett samtal. På de orter som ingår i förslaget vore det bra att också kontakta ledamöter i fullmäktige.

8. Avtalets genomförande i Sverige

Efter att remissinstanserna kommit in med sina synpunkter skriver regeringen en proposition som ska överlämnas till riksdagen den 8 maj. Sedan behandlas förslaget i olika utskott och slutligen av hela riksdagen. Det finns en möjlighet att man försöker köra igenom riksdagsbeslutet redan strax innan riksdagsuppehållet inför sommaren!

9. Folkomröstning om DCA-avtalet

På försvarsdepartementets hemsida fanns sedan tidigt 2023 information om att Sverige förhandlade med USA om ett DCA-avtal. När avtalet undertecknades den 5 december blev det ingen stor debatt.

I den breda freds rörelsen väckte förslaget oro och många frågetecken om innebörden av avtalet. Var detta verkligen till gagn för Sveriges säkerhet? Och varför skulle avtalet snabbbehandlas i riksdagen?

Detta var bakgrunden till att ett förslag om att kräva folkomröstning väcktes på föreningen Folk och

Freds konferens i Sälen 13-15 januari. Omedelbart efter Sälen-konferensen sammankallades ett planeringsmöte för personer som var intresserade av tanken att driva en gemensam kampanj för folkomröstning, med betoning på demokratiaspekten av att ett omfattande avtal med en stormakt skrivs utan att de politiskt ansvariga maktavarna lägger någon vikt vid att informera svenska folket.

Uppropet för folkomröstningen citerar ett antal problematiska delar av avtalet, som innebär långtgående rättigheter för USA utan svensk kontroll, risken att kärnvapen kan föras in i landet, att svensk lag inte gäller för amerikansk personal och deras anhöriga på uppdrag i Sverige, etc. Uppropet avslutas med följande formulering:

Därför kräver vi av Sveriges regering och riksdag:

- Folkomröstning om DCA-avtalet, USA-baser och kärnvapen i Sverige!
- Förlängd tid för diskussion och folklig debatt kring detta avgörande vägval för vårt land!

Uppropet har initierats av ett 70-tal personer bosatta från Kvikkjokk i norr till Ystad i söder. Namninsamlingen startade officiellt den 27 februari 2024 och kommer att pågå i första hand till 2 maj 2024, för att presenteras när riksdagen behandlar frågan första gången den 8 maj. Namninsamlingen fortsätter sedan så länge frågan är aktuell.

Hela upppropstexten finns som bilaga till denna skrift.

10. Sammanfattande kommentar

Försvarsavtalet DCA mellan USA och Sverige handlar framför allt om USA:s rättigheter vid militär etablering i Sverige. Det ger USA:

- tillgång till angivna baser i landet
- rätt att förvara krigsmateriel
- rätt att nyttja angivna övningsområden.

USA får genom sina baser oinskränkt makt över ett visst territorium. Sverige överlämnar därigenom suveränitet till en främmande makt. Visserligen finns en princip att militära styrkor som verkar utomlands behåller sin befälstruktur och egna lagar. Men i det här fallet gäller det mer eller mindre permanenta baser. De ska ju kunna finnas här i minst tio år.

Svensk krigsmaterielexportlag är en förbudslag - vapenexport är förbjuden. Undantag kan ges genom särskilda tillstånd. USA är genom DCA-avtalet undantaget från denna lag. Detsamma gäller införsel eller utförsel av explosiva varor d v s att inga tillstånd eller lämplighetsprövning krävs. Det finns inga garantier för att kärnvapen inte förs in eller förvaras i Sverige.

I DCA-avtalets artikel 27 tas frågor som rör miljö, folkhälsa och säkerhet upp. Frågan som ställs är enbart om DCA-avtalet föranleder någon författningsförändring. USA har gjort utfästelser att landet ska respektera den svenska regleringen på området. Kan vi känna oss trygga med det? Av de 17 militära anläggningar och områden som ingår i avtalet finns samtliga flygflottiljer och elva

övningsområden som USA:s militära styrkor får tillgång till. Ett av områdena är Vidsel, Sveriges största militära övningsområde, med en yta lika stor som Blekinge.

Det är avsevärda utsläpp som militärt flyg genererar liksom det som uppstår vid övningsfält och flygfält. Trots detta finns ingen diskussion om vad det kommer att innebära av påverkan på miljö och klimat. Vi har bland annat PFAS-skandalen i färskt minne och militära övningsskjutningar i skärgård och vattendrag som hotar djurliv och dricksvattentäkter. För det svenska försvaret finns en tillsynsmyndighet, men det framgår inte vilken tillsyn som kommer krävas av USA när de etablerar sig i landet. I avsnittet om konsekvenser finns ingen riskanalys eller bedömning av klimatpåverkan. Det måste klargöras vem som är ansvarig för redovisning av koldioxidutsläpp vid amerikanska eller internationella övningar i Sverige.

Regeringen motiverar DCA-avtalet med att det bidrar till ökad säkerhet och stabilitet i vårt närområde. Samtidigt uppmanas det svenska folket att förbereda sig på krig. Regeringen beskriver avtalet som att det bara handlar om en utveckling och fördjupning av säkerhetspolitiskt samarbete med USA.

Varför är det inte en grundlagsfråga, när en främmande makt får tillgång till en stor del av våra militära anläggningar och civil infrastruktur? När en främmande makt tillåts föra in krigsmateriel och trupper utan att vara ombedda eller behöva be om tillstånd? Kan det helt enkelt vara så att något sådant inte förutsetts i grundlagen? Att upplåta sitt territorium till en främmande makt att föra in sin militär, etablera sig i landet och använda dessa militäranläggningar och infrastruktur utifrån egna säkerhetspolitiska bedömningar – är det inte den yttersta formen av underkastelse?

Vi är många som oroas över vad Nato-medlemskapet kan föra med sig, men DCA-avtalet är avsevärt mer inkräktande på svensk suveränitet än medlemskapet i Nato. Ett sådant avtal borde inte vara möjligt att ingå utan att det föregåtts av en bred diskussion bland medborgarna och följt av en folkomröstning.

Bilaga

Utdrag ur DCA avtalet

Inledningsvis konstaterar regeringen att amerikanska styrkors närvaro bidrar till att stärka Sveriges och regionens säkerhet och stabilitet. I avtalet ingår 30 artiklar. Det avslutas med en bilaga där 17 överenskomna anläggningar och övningsområden redovisas. Här följer utdrag från avtalet som undertecknades den 5 december av USA:s och Sveriges försvarsministrar.

Artikel 1 – Tillämpning och syfte

1. I enlighet med folkrätten och med Sveriges samtycke fastställs i detta avtal ramarna för fördjupat försvars- och säkerhetssamarbete mellan Sverige och Förenta staterna; avtalet kompletterar de villkor som fastställs i Nato SOFA och som reglerar amerikanska styrkors och anhörigas närvaro på svenskt territorium samt, i särskilda situationer som anges i det här avtalet, amerikanska leverantörers närvaro och verksamhet på svenskt territorium.

2. All verksamhet som omfattas av detta avtal ska bedrivas med full respekt för Sveriges suveränitet, lagstiftning och internationella rättsliga förpliktelser, inklusive vad gäller lagring av vissa typer av vapen på svenskt territorium.

Artikel 2 - Definitioner

1. Amerikanska styrkor: enhet som omfattar den styrka och den civila komponent samt all egendom, officiell amerikansk information, utrustning och materiel (inklusive fordon, fartyg och luftfartyg som används av Förenta staterna eller för dess räkning) som Förenta staternas försvarsmakt har på svenskt territorium.

Artikel 3 - Tillgång till och användning av överenskomna anläggningar och områden

1. Amerikanska styrkor, amerikanska leverantörer, svenska leverantörer, anhöriga och andra som parterna kommit överens om ska få obehindrad tillgång till och användning av överenskomna anläggningar och områden för besök; utbildning; övningar; manövrar; transitering; stöd och därtill kopplad verksamhet; ...

2. ... ger Sverige de amerikanska styrkorna tillstånd att av säkerhetsskäl kontrollera tillträdet till sådana delar av de överenskomna anläggningarna och områdena som endast får användas av amerikanska styrkor ...

3. ...vidta rimliga åtgärder för att underlätta för amerikanska styrkor, amerikanska leverantörer och svenska leverantörer att till stöd för amerikanska styrkor tillfälligt få tillgång till och använda privat mark och privata anläggningar (inklusive vägar, hamnar och flygplatser) samt allmän mark och allmänna anläggningar (inklusive vägar, hamnar och flygplatser ...

5. Sverige ska, utan hyresavgifter eller liknande kostnader för de amerikanska styrkorna, utrusta alla överenskomna anläggningar och områden, ...

Artikel 4 - Förhandslagring av försvarsutrustning, försvatsförnödenheter och försvarsmateriel

1. Amerikanska styrkor får transportera, förhandslagra och förvara försvarsutrustning, försvarsförnödenheter och försvarsmateriel (förhandslagrad materiel) på överenskomna anläggningar och områden samt på andra platser som parterna kommit överens om. ...

2. Amerikanska styrkors förhandslagrade materiel och de anläggningar eller delar av dessa som utsetts för förvaring av sådan förhandslagrad materiel får endast användas av amerikanska styrkor. ...

3. ... Luftfartyg, fordon och fartyg som används av amerikanska styrkor eller för deras räkning ska ha tillgång till svenska flygplatser och hamnar samt andra platser enligt överenskommelse för leverans till, förvaring och underhåll på samt förflyttning från svenskt territorium av amerikanska styrkors förhandslagrade materiel.

Artikel 5 - Äganderätt

Artikel 6 - Säkerhet

Artikel 7 - Inresa och utresa

2. I enlighet med Nato SOFA ska Sverige inte kräva pass eller visering för inresa till eller utresa från Sverige för medlemmar av styrkan som innehar det personliga identitetskort som krävs och en giltig förflytningsorder. ... (gäller även civila komponenten och anhöriga)

Artikel 8 - Logistikstöd

Artikel 9 - Motorfordon

Artikel 10 - Körkort och licenser

Artikel 11 - Förflyttning av luftfartyg, fartyg och fordon

1. Luftfartyg, fartyg och fordon som används av amerikanska styrkor eller enbart för deras räkning får med respekt för relevanta säkerhets- och trafikbestämmelser för luftfart, sjöfart och landburen trafik, inklusive tillämpliga förfaranden, resa in i, resa ut från och röra sig fritt på svenskt territorium. Sådana luftfartyg, fartyg och fordon får inte bordas eller kontrolleras utan Förenta staternas samtycke.

Artikel 12 - Straffrättslig jurisdiktion

1. .. På Förenta staternas begäran och som ett led i sitt åtagande om ömsesidigt försvar avstår Sverige härmed i kraft av sin suveränitet sin företrädesrätt att utöva straffrättslig jurisdiktion över medlemmar av de amerikanska styrkorna i enlighet med artikel VII.3 c i Nato SOFA. ...

6. Eftersom Sverige har rätt att vidta lämpliga utredningsåtgärder vid alla misstänkta brott ska parternas behöriga myndigheter samarbeta i genomförandet av alla nödvändiga utredningar av sådana brott, i enlighet med artikel VII.6 a i Nato SOFA.

Artikel 13 - Frihetsberövande och rätt till kontakt

...

4. Ett frihetsberövande straff som svensk domstol dömer en medlem av de amerikanska styrkorna eller en anhörig till ska, såvida parterna inte kommit överens om annat, avtjänas i en eller flera svenska kriminalvårdsanstalter som parterna utsett för sådana ändamål. ...

Artikel 14 - Disciplin

...

4. Medlemmar av de amerikanska styrkorna, inbegripet den civila komponenten, ska inte bli föremål för tredsdom eller åtgärder som skadar deras intressen om deras tjänsteutövning eller behörigt godkänd frånvaro tillfälligt hindrar dem från att närvara under icke straffrättsliga förfaranden.

Artikel 16 - Skattebefrielser relaterade till officiellt bruk

Artikel 17 - Skattebefrielser för enskilda

Artikel 18 Import och export för officiellt bruk

1. Med hänvisning till artikel XI i Nato SOFA ska varor, materiel, förnödenheter, utrustning och annan egendom som importeras a) av amerikanska styrkor eller b) för slutlig användning av amerikanska styrkor eller för deras räkning få importeras till Sverige. Import för slutlig användning av amerikanska styrkor eller för deras räkning inkluderar import till stöd för sådana militära

serviceverksamheter som avses i artiklarna 21 och 22 i detta avtal och import för bruk inom ramen för genomförandet av ett avtal med amerikanska styrkor eller för deras räkning eller för användning i produkter eller anläggningar som används av amerikanska styrkor. Import enligt denna artikel ska vara befriad från tullar, import- och registreringsavgifter och andra liknande pålagor, exempelvis användarskatter, punktskatter och mervärdesskatt.

Artikel 19 - Import och export för privat bruk

Artikel 20 – Tullförfaranden

Artikel 21 - Militära serviceverksamheter

1. Amerikanska styrkor får inrätta marketenterier, intendenturer, andra försäljningsställen, mässar, centrum för sociala aktiviteter och utbildning samt rekreationsområden på gemensamt fastställda platser på svenskt territorium för medlemmar av de amerikanska styrkorna, anhöriga och annan bemyndigad personal som parterna kommit överens om. Amerikanska styrkor får driva och förvalta ovannämnda militära serviceverksamheter själva eller genom avtal. Sverige ska inte kräva licens eller tillstånd för eller kontroll eller annan tillsyn av sådana militära serviceverksamheter.

Artikel 22 - Militära postkontor

Artikel 23 - Valuta och växling

Artikel 24 - Arbetskraft

Artikel 25 - Upphandling

Artikel 26 - Amerikanska leverantörer

Artikel 27 - Miljö, folkhälsa och säkerhet

Artikel 28 - Allmännyttiga tjänster och kommunikationstjänster

Artikel 29 - Genomförande och tvister

Artikel 30 - Ikraftträdande, ändringar och giltighetstid

....

2. Detta avtal får ändras genom skriftlig överenskommelse mellan parterna.

3. Detta avtal har en inledande giltighetstid på tio (10) år. Efter den inledande giltighetstiden fortsätter avtalet att gälla men kan sägas upp av endera parten med ett (1) års varsel genom ett skriftligt meddelande till den andra parten genom diplomatiska kanaler. ...

Bilaga

Överenskomna anläggningar och områden i Norden

Sverige:

- **Berga:** regementsområde och övningsområde (örlogsbas Amf 1)
- **Boden:** regementsområde och övningsområde (garnison, Norrbottens regemente I 19)
- **Halmstad:** regementsområde och flottiljområde (luftvärnsregemente LV 6)
- **Härnösand:** övningsområde och hamn (kustartilleri)
- **Kiruna:** militärläger och övningsområde (Lapplands jägarbataljon)
- **Kristinehamn:** regementsområde och övningsområde (Bergslagens artilleriregemente A9)
- **Kvarn:** militärläger och övningsområde (markstridsskola)
- **Luleå:** flottiljområde (Norrbottens flygflottilj F 21)
- **Ravlundå:** militärläger och övningsområde (skjutfält)
- **Revingehed:** regementsområde (Södra skånska regementet P 7, pansarövningsfältet)
- **Ronneby:** flottiljområde (flygflottilj F 17)
- **Såtenäs:** flottiljområde (Skaraborgs flygflottilj F 7)
- **Uppsala:** flottiljområde (Upplands flygflottilj F 16)
- **Vidsele:** flygplats och test-och evalueringsområde (militär flygplats, Test och Evaluering Vidsele)
- **Visby:** regementsområde och övningsområde (Gotlands regemente P 18)
- **Älvdalen:** militärläger och övningsområde (Älvdalens övnings- och skjutfält)
- **Östersund:** militärläger och övningsområden (Västernorrlands regemente I 21)

Norge:

Etablerade orter:

- **Evenes:** Air Base
- **Rygge:** Air base
- **Sola:** Air Base
- **Ramsund:** Navy Base

Nya orter:

- **Andøya:** Air Base
- **Ørland:** Air Base
- **Værnes:** Air Base
- **Bardufoss:** Air Base
- **Setermoen:** Garnison och övningsfält
- **Haakonvern:** Flottbas
- **Osmarka:** Fjällbas
- **Namsen:** drivmedelsbas

Finland:

- **Ivalo:** Border Guard Base (military use facilities and areas)
- **Kuopio-Rissala:** Karelia Air Command Air Base
- **Niinisalo:** Garrison and Pohjankangas-Hämeenkanas Training Areas
- **Parkano:** Military Storage Area • Raasepori Garrison and Syndalen Training Area
- **Rovajärvi:** Training Area including Misi Military Storage Area
- **Rovaniemi:** Lapland Air Command Air Base and Jaeger Brigade Garrison

- **Skinnarvik:** Military Storage Area
- **Tammela:** Military Storage Area
- **Tampere-Pirkkala:** Satakunta Air Command Air Base
- **Tervola:** Military Storage Area
- **Jyväskylä-Tikkakoski:** Air Force Academy Air Base
- **Upinniemi:** Navy Base and Garrison in Kirkkonummi including Russarö Island
- **Veitsiluoto:** Military Storage Area
- **Vekaranjärvi:** Garrison and Pahkajärvi Training Area

Danmark:

- **Aalborg:** Air base
- **Karup:** Air base
- **Skrydstrup:** Air base

Vi kräver:

**Inga utländska baser på svensk mark
Inga kärnvapen på svensk mark**

Folkomröstning om DCA-avtalet

**Förlängd tid för diskussion och folklig debatt kring detta
avgörande vägval för vårt land**

Nu planeras det för **17** amerikanska baser i Sverige:

Kiruna • Boden • Vidsel • Luleå
Härnösand • Östersund • Älvdalen • Uppsala • Kristinehamn • Bergå • Kvarn • Såtenäs • Visby • Halmstad
Ronneby • Ravlunda • Revingehed

Den 5 december 2023 undertecknade USA:s och Sveriges försvarsministrar DCA-avtalet (Defense Cooperation Agreement). Det ska först behandlas och godkännas av Sveriges riksdag för att bli giltigt. Denna process startar den 8 maj. Avtalet innebär att amerikansk militär skulle få tillgång till 17 svenska militära anläggningar och områden. I avtalet står bland annat följande:

Artikel 3.1 "Amerikanska styrkor ... får obehindrad tillgång till och användning av överenskomna anläggningar och områden" samt i **Artikel 3.2** "Delar av de överenskomna anläggningarna och områdena som endast får användas av amerikanska styrkor".

Artikel 3.5 "Sverige ska utan ... kostnader för amerikanska styrkorna, utrusta alla överenskomna anläggningar och områden" samtidigt som USA på dess områden ska kunna bygga ut och utveckla dem (Artikel 3.7)

I **Artikel 4.3** "Luftfartyg, fordon och fartyg som används av amerikanska styrkor eller för deras räkning ska ha tillgång till svenska flygplatser och hamnar samt andra platser enligt överenskommelse för leverans till, förvaring och underhåll på samt förflyttning från svenskt territorium av amerikanska styrkors förhandslagrade materiel".

I **Artikel 12.1** "avstår Sverige härmed i kraft av sin suveränitet sin företrädesrätt att utöva straffrättslig jurisdiktion över medlemmar av de amerikanska styrkorna". I andra delar av avtalet står att de kan lagföras av svenska myndigheter. Men erfarenheterna från andra länder där USA har baser som på Okinawa i Japan, är att amerikaner aldrig utreds eller döms för olika typer av brott.

Avtalet skulle alltså innebära att vi får amerikanskt kontrollerade baser i Sverige samt amerikansk militär och civila som inte lyder under svensk lag. Baser där varken svenska folket eller folkvalda i regering eller riksdag har någon rätt att veta vad som förvaras eller lagras, exempelvis kärnvapen. Detta ökar ju dramatiskt risken för kärnvapenangrepp i Sverige.

Amerikansk militär skulle också ha fri tillgång till hamnar, vägar och flygplatser för militära

transporter. All denna ökade militära verksamhet förvärrar det redan allvarliga klimatnödläget, med utsläpp av koldioxid, tungmetaller och PFAS i luft, mark samt dricksvattentäkter. Svenska staten ska också vara med och betala för uppbyggnaden av dessa anläggningar samt andra kostnader i vägar, järnvägar, flygplatser och hamnar för att möjliggöra transporter av tung amerikansk militärmateriel.

Vi befärrar också att DCA-avtalet med USA, som är bindande i tio år, allvarligt kommer att beskära Sveriges möjligheter att föra en självständig utrikespolitik.

Vi undertecknare av detta Upprop anser att detta avtal och de frågor det reser om vad allt detta skulle innebära för alla oss svenskar i framtiden – att det måste få diskuteras grundligt i hela vårt samhälle och att en Folkomröstning behöver hållas.

Därför kräver vi:

• Folkomröstning om DCA-avtalet, USA-baser och kärnvapen i Sverige!

• Förlängd tid för diskussion och folklig debatt kring detta avgörande vägval för vårt land!

Initiativtagare, från norr till söder: Tor Tuorda, Kvikkjokk/Sápmi • Gun-Britt Mäkitalo, Kiruna • Lillian Mikaelsson, Boden • Barbro Midtber, Luleå • Josh Armfield, Luleå • Elisabeth Armfield, Luleå • Stina Lundin, Överboda • Thorsten Laxvik, Edsle • Erik Danielsson, Umeå • Erika Unnes, Östersund/ Sápmi • Peter Bennysson, Östersund • Annica Ericson, Delsbo • My Leffer, Hudiksvall • Conny Hansson, Rättvik • Evalotta Falkeborn, Falun • Hans-Christian Weinhold, Hedemora • Margareta Nordman, Avesta • Lena Lönnqvist, Avesta • Alexandra D'Urso, Uppsala • Amil Sarsour, Uppsala • Torbjörn, Huddinge • Åke Eriksson, Nacka • Eva Jonsson, Stockholm • Kemal Görgü, Stockholm • Jonas Karlsson, Stockholm • Erik Lindqvist, Stockholm • Jan Vejstads, Stockholm • Janne Cortobius, Södertälje • Irene Fredriksson, Södertälje • Linnea Lindbom, Eskilstuna • Rolf Waltersson, Eskilstuna • Eva Boström, Hälleforsnäs • Gunilla Eitrem, Grebbestad/Tanum • Eli Tistelö, Hamburgsund/Tanum • Lena Jarlov, Hamburgsund/Tanum • Mena Macken Nyberg, Sotenäs • Lars Nyberg, Sotenäs • Kerstin Högsborn, Lidköping • Eva-Marie Kothe, Stånga • Eva Hele Eriksson, Västergarn • Magnus Sjöholm, Stånga • Marinella Rolfart, Norrköping • Bengt-Ove Rosén, Norrköping • Birgitta Hedström, Broddetorp • Torbjörn Åström, Motala • Lisbeth Henricsson, Linköping • Svante Malm, Linköping • Björn Alling, Linköping • Therese Milton, Linköping • Ia Andersson, Mjölby • Leffe Andersson, Mjölby/Mantorp • Max Gustafson, Borås • Anna Karin Berglund, Skara • Inger Björklund, Göteborg • Diako Sheikh, Göteborg/Angered • Valtar Mutt, Göteborg/Angered • Lisa Ahlqvist, Göteborg/Bergsjön • Ingela Mårtensson, Göteborg/Björkö • Caroline Runesdotter, Göteborg/Högsbo • Tomas Magnusson, Göteborg/Frölunda • Per Backman, Vimmerby • Farshid Ardabili-Farshi, Nässjö • Karin Utas Carlsson, Höganäs • Stig Broqvist, Helsingborg • Anne Rosberg, Höör • Christel Lennartsson, Sjöbo • Sima Nasizadeh, Lund • Martina Skrak, Malmö • Peter Zimmermann, Malmö • Ann-Marie Lennidin, Malmö • Kerstin Dahlberg, Maglehem • Ingvalill Bjarten, Simrishamn • Inger Vighagen, Ystad

